

Badacsonytördemic egyedi tájértékeinek felsorolásáról

Nr.	Név	Helyszín	Hrsz.	Főbb jellemzők
1.	Kötenger bazaltorgonákkal	Badacsony déli oldalán, fokozottan védett részen található	043/6	Bazalt kőzsákok, amelyek 25-30 m magasak és az alattuk elterülő, a kőzsákok folyamatos pusztulásából származó, eltérő méretű kövekből álló kötenger. Kialakulása az eróziós folyamatoknak köszönhető. A kötenger mérete 300 x 150 m. Anyaga bazalt, színe szürke. Környezetében összefüggő erdő van.
2.	Bujdosók lépcsője	Badacsony déli oldalán, a Rodostó turistaház felett épült	043/6	464 lépcsőfokból álló bazalt lépcső a Rodostó turistaház és a hegytető között húzódik. A lépcsősorban kialakított pihenőhelyeket a kuruc szabadságharc ismert alakjairól nevezték el.
3.	Rodostó Turista ház	A Badacsony-hegy felső részén, Badacsonyládbi-nál, a hegytető erdőivel közvetlenül határos ingatlanon	044/40	II. Rákóczi Ferenc halálának 200. évfordulójára magyaros stílusban a Magyar Turista Egyesület építette. Chólnoki Jenő avatta fel. Falai faragott bazaltból készültek. Tetejét nád fedi.
4.	Kőbástya	A legfelső szőlőhegyi út mellett, a felette levő ingatlant határolja, tartja déli oldalról	044/22	A századelőn készült kötőanyag nélkül, szárazon rakott bazalt támfal. Szőlőműveléssel hasznosított egykori teraszokat tartotta.
5.	Kőkereszt	Badacsony-hegyen, a belterület határánál haladó út mellett	053/5	Fehérre meszelt, aprólékosan díszített kőkereszt Krisztus-szoborral, illetve színezett Szűz Mária-szoborral. Anyaga homokkő. Mérete: 3 m magas. Felirata szerint 1909-re tehető és Békeffy Pál, Kac Rózsa nevéhez köthető állíttatása.
6.	Lakóház	Badacsony-hegyen a belterülettel határosan	053/6	XX. század elején épült ház pincével, ásott kúttal. Kőből, vakolt falazattal épült egykori lakóépület, amelyet palatető fed. Valamikor állandóan lakott épület volt, mára eredeti funkcióját veszítve nyaralóként működik. Környezetében szőlőt találunk.
7.	Parasztház	Tördemic felett, a Badacsony-hegy nyugati oldalán	053/28	Kőből, vakolt falazattal épült egykori lakóépület, melyet hullámpala tető fed. Ez utóbbi nem eredeti, az épület felújításakor került rá. Valamikor állandóan lakott épület volt, mára eredeti funkcióját veszítve nyaralóként működik. Környezetében szőlőt találunk.
8.	Pince	A település belterületének északi peremén, szőlők között	053/1	Pince prészázzal, kő falazattal, pince téglából rakott dongaboltozattal készült. Tetejét eredetileg nád fedte, a pala borítás egy időközi felújítás eredménye. Jelenleg üres, nincs használatban.
9/1.	Badacsonytördemici Felső temető	Béke utca	389	Badacsonytördemic első temetője, területe kb. 1 ha. Szépen gondozott, igényes síremlékeket, családi sírboltokat, találunk benne, köztük a Széll család síremlékét. Környezete beépült.

9/2.	Badacsonytördemici Felső temető, Széll család síremléke	Béke utca	389	Kripta, amelynek felszín feletti része magasra (kb. 2,5 m) emelt. A lépcsősorral megközelíthető fejfá egyszerű, díszítés nélküli. Rajta olvasható Széll Pál és Felföldi Dezső neve, valamint családjuk.
10.	Kőkereszt	Nemesgulácsra vezető út mentén. A településtől északra, 035/9 hrsz-ú (dűlőnév nélküli) terület úttal határos végén	035/39	Faragással díszített kőkereszt Krisztus-szoborral. A kereszt felső és két oldalsó végében egy-egy kisebb véset található. Krisztus szobra felett egy sas alakja jelenik meg, két oldalt pedig angyalok. Anyaga homokkő. Mérete: 3 m magas. Környezetében szántók vannak. Felirata: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik munkálkodtok és terheltek vagytok és én megnyugtatlak titeket.” Németh István és Kajdi Erzsébeth állíttatta 1862-ben.
11.	Polgár ház	Szent István út 71. szám alatt.	231	Igényesen felújított kőház, sárgára színezett vakolattal. Tetőhéjazat cserép. Déli tájolású bejárata előtt fedett veranda.
12.*	Parasztház	Szent István út 72. szám alatt	349	Jól karbantartott nádfedeleles kőből rakott parasztház. Mérete 6X20 m.
13.	Polgárház	Szent István út 70. szám alatt	350	Múlt század első felében épült, többszöri átalakításon átesett barokkos homlokzatú kőépület. A modernizálás nem vált az épület javára, nyílászárók, színezés nem harmonizál az épület eredeti stílusával.
14/1, 14/2.*	Parasztház	Szent István út 68. szám alatt	352/1	A szépen felújított kőépület cserép fedést kapott, eredetileg ez valószínűleg nád volt. Mérete 6x20 m. Homlokzatán az 1887-es évszám szerepel.
15.	Vízimalom	Malom utca végén található	026/30	Egykori vízimalom, mára gazdasági épület. Felmenő falazata kő, melyet sárgára színezett vakolat fed. Teteje pala.
16/1, 16/2.	Bazalt kiskockával burkolt út	Szent István utca	234/1	Badacsony községeire egykor jellemző utcárszlet. Mára csak itt maradt meg a 10x10 cm-es bazaltkockából rakott útburkolat.
17.	Parasztház	Szent István u. 54.	372	Kőből épült, nádfedeleles parasztház a község főutcáján. Szürke vakolat, fehér vakolatdísz mára egy kicsit megkopott, ennek ellenére jól jellemzi az egykori építkezési hagyományokat.
18.	Kocsma	Szent István u. 48.	393	A helyi kocsmá. Sárgára színezett, kőből épült épület.
19.**	Római katolikus templom	Szent István u. 28.	414	Jelenlegi templomot 1904-ben kezdik építeni. 1905-ben felszentelik Szent Mihály tiszteletére. A faluhoz képest szokatlanul nagy méretei abból adódnak, hogy a tervrajzokat elcserélték a Tapolcára tervezett templomával. Anyaga kő, melyet fehérre színezett vakolat fed. Felújítva 1990-ben volt. Védett műemlék.
20.**	Kőkereszt	Szent István u. 28.	414	Anyaga homokkő. Mérete: 3 m magas. Krisztus- és Szűz Mária-szoborral. A templom előtti kis téren találjuk. Alacsony, a feszülethez hasonló kialakítású kőkerítés veszi körül. A kereszt az 1824-es évszám olvasható.

21.*	Paplak	Szent István u. 26.	416/3	A templommal egy időben épült paplak. Utcai homlokzata visszafogott polgári stílust tükröz. A tágas L alakú épület udvar felőli oldalán árkádsor fut végig.
22.	Polgári lak	Szent István u. 24.	417/1	Hasonló stílusban épült, mint a szomszédos paplak. Alaprajza ennek is L alakú, azonban itt hiányzik az árkádsor. Felújítva 2010-ben. Jelenleg a Skizo Borászatnak ad otthont.
23.	Polgárház	Szent István u. 8.	443/1	L alakú építmény a főutcán, homlokzata visszafogott polgári stílust tükröz. Eredeti vakolatdíszek még látszanak. Anyaga kő, melyet sárgára színezett vakolat takar.
24.	Polgárház	Zöldfa u. 17.	11	Faragott bazaltból épült lakóház, melynek tetejét szemmel láthatóan a közelmúltban felújították. A felújítás során cserép fedést kapott.
25.	Parasztház	Szent István u. 1/2.	44	Nádtetős, eredetileg vályogból készült lakóház és gazdasági épület. Nemrég (az épületre írt évszám szerint 2012-ben) történt teljes felújítása során megőrizték az épület eredeti formáját, arányait. Tetejét jelenleg is nádfedés borítja.
26/1, 26/2.	1956-os emlékmű	Hősök u. 12.	1016/3	2005-ben állított 1956-os emlékmű. Kőlabazaton, fehérre színezett falon dombormű, melyen egy férfialak egy másik sebesültet támogat. A dombormű fellett évszám: 1956.
27.	Első világháborús emlékmű	Hősök u. 12.	1016/3	1935-ben emelt Trianon-emlékmű. Schneider Géza pápai kőfaragó mester és Farkas János helyi kőműves alkotása. Az emlékmű vörös homokkőből épül fel, melyen mészkőből faragott hármashalom látszik. A kőből rakott hármashalom boltívek tetején balról jobbra sorrendben az alábbi feliratok olvashatók: 1914; Így volt, Így lesz; 1918. Az emlékmű lábazati részén két márványtáblán a község első világháborús hősi halottait sorolják fel. 2005-ben újították fel.
28.	Második világháborús emlékmű	Hősök u. 12.	1016/3	1993-ban emelt második világháborús emlékmű. Kő labazaton, vakolt fal, rajta sast ábrázoló dombormű. A dombormű alatt fekete márványtáblák az elesett hősök neveivel. Emlékmű tetején kereszt.
29.	Polgármesteri Hivatal	Hősök u. 12.	1016/3	Debreczeni Gyula plébános kezdeményezésére épített, 1930. november 23-án avatott iskola épülete. Jelenleg a Polgármesteri Hivatal működik benne. Kétszintes és tetőtér-beépítéses épület, összetett épülettömeggel, karakteres települési elemként. Kő labazattal, magas, keskeny ablakok sorával, szürke palafedéssel. Vakolt, sárgára festett épület, középnyelű rizalitszerűen kiugró.
30.*	Lakóház	Szent István u. 11.	56	Az épület a többszöri szakszerűtlen átalakítás miatt teljesen elvesztette eredeti formáját. Belső helyiségei

				boltívesek. Jelenlegi lakója teljesen elhanyagolja.
31.*	Nyáraló	Római u. 29.	511	Egykori polgári nyáraló épület, faragott fatornáccal. Alul pince és présház. A Balaton-felvidékre jellemző kőépületet szürkére vakolták. Fatornácának korlátját és a felső szinten levő díszes berakást kék színűre festették, ami elüt az épület hagyományos jellegétől.
32.	Kőkereszt	Római u. 32.	975, 700/7	Anyaga homokkő. Mérete: 3 m magas. A Római út mellett található kőkereszt szépen felújított állapotban van, rajta évszám 1891. További felirata nehezen olvasható, de feltehetően Kulcsár-Horvát nevű személyhez köthető állíttatása.
33.	Parasztpince, lakóépület	Római u. 45.	516	Hagyományos elrendezésű lakóépület. Utcára merőleges beépítéssel, földszintes, emberléptékű, térdfal emelés nélküli. Kis magasságú, oromfalas két utcai ablakkal, hosszoldalán szegmentíves bejárati ajtóval. Vakolt, meszelt, nádfedésű, egyszerű, racionálisan szép népi épület. Hátsó részében présház és földdel fedett pince. Környezetében egykor szőlő volt, ma csak nyírott gyepp.
34.	Nyáraló	Római u. 47.	519	Egykori polgári nyáraló épület, faragott fatornáccal. Alul pince és présház. A Balaton-felvidékre jellemző kőépületet szürkére vakolták. A környezetében lévő szőlőt kivágták, épület eredeti funkcióját mára elvesztette, már csak nyáraló.
35.	Cséby-ház	Római u.	540/2	Cséby Antal tapolcai borkereskedő építette. A tágas kúria-szerű épület kereszt alaprajzú. Felső szinten tágas lakótér, alul présház és földbe süllyesztett pince. Tetőhéjazata cserép.
36.	Nyáraló	Római u. 127.	567/8	Kúria-szerű lakóépület, pontos adatok keletkezését illetően nincsenek. Kétszintes, kőből épült. Sárgára vakolt, T alaprajzú épület. A hátra nyúló épületszárny keleti oldalán árkádsor fut. Környezetében szőlő van.
37/1, 37/2.*	Kőkereszt és kápolna	Római u.	585	Az eredeti kápolnát Gróf Eszterházy Károly építette. A kápolna kibővítése 1900-ban történt, felszentelve 1900. június 29-én Loyolai Szent Ignác tiszteletére. Utoljára 1986-ban tatarozták a helyi hívek adakozásából. A kőből rakott, fehérre meszelt kápolna rendezett környezetben található. Szomszédos telkeken szőlőt találunk. Védett műemlék. Előtte kőkereszt áll. Alul Szűz Mária szoborral, felül korpusszal, díszesen faragott homokkő oszlopon. A kereszt állíttatása 1869-re tehető, Soos Ferencz nevéhez fűződik. További felirata: „Atyám botsásd meg nekik.”
38.*	Parasztház	Kápolna u. 2.	855	Szépen karbantartott nádfedeles nyáraló. Korábban szőlők vették körbe, ma már

				csak néhány tő található a közelében. Egykori pince, prэшház funkcióját mára elvesztette. Az épület kőből épült, fehérre meszelt.
39.*	Ranolder püspök pincéje	Pince u.	720/3	Püspöki pince. Eredeti, a mostaninál kisebb pincét az 1800-as évek elején építhették, Ranolder veszprémi püspök az 1860-as években tovább építette. Jelenlegi méretét az első világháború alatt érte el, mikor is olasz hadifoglyok segítségével kibővítették. Ekkor készült a szépen faragott vörös homokkőből készült homlokzati rész. Jelenleg használaton kívül van. Rekonstrukcióját a közeljövőben tervezik.
40.	Lakóház, prэшház	Római u. 204.	720/3	Úgynevezett Szilágyi-ház. Fatornácos egykori lakás prэшházzal, pincével. A 19. század végén épült borház, melyet a két világháború között bővítettek. Ekkor épült a házhoz a fa veranda illetve az alatta lévő rész. A ház kőből épült, pincéje 20 m hosszú, téglá boltozatos. Egykor szőlő vette körül, jelenleg csak gyepl. A Ranolder-pince telkéhez tartozik.
41.	Lakóház	Badacsony köz 1.	694	Kutassy-ház. Kereszt alaprajzú ház fatornáccal, pincével és prэшházzal. A 19. század végén épült épület mai napig a család tulajdonában van. Eredeti funkcióját megőrizte. Felső szinten lakhelyiségek, lent pince és prэшház. Az első világháború előtt a család itt biztosított helyet a badacsonylábdí postának. Az épület eredeti stílusát sikerült megőrizni.

Megjegyzés: a *-gal jelölt értékek közül a 12., 14/1, 14/2, 31, 38., 39 helyi egyedi védelem alá is tartozik, a 21., 30., 37/1., 37/2. országos műemléki védelem alatt is áll. A **-gal jelölt 19., és 20-as sorszámú érték helyi egyedi védelem alatt és általános műemléki védelem alatt is áll egyben.

4.

5.

6.

7.

8.

9/1.

9/2.

10.

11.

12.*

13.

14/1.*

14/2.*

15.

16/1.

16/2.

17.

18.

19.**

20.**

21.*

22.

23.

24.

25.

26/1.

26/2.

27.

28.

29.

30.*

31.*

32.

33.

34.

35.

		
36.	37/1.*	37/2.*
		
38.*	39.*	
		
40.	41.	

Megjegyzés: a *-gal jelölt értékek közül a 12., 14/1, 14/2, 31, 38., 39 helyi egyedi védelem alá is tartozik, a 21., 30., 37/1., 37/2. országos műemléki védelem alá is tartozik. A **-gal jelölt 19., és 20-as sorszámu érték helyi egyedi védelem alatt és általános műemléki védelem alatt is áll egyben.

Nyilvántartásra érdemes értékek:

Nr.	Név	Helyszín	Hrsz.	Főbb jellemzők
Kultúrtörténeti értékek				
Településsel kapcsolatos egyedi tájérték				
Mindennapi élettel kapcsolatos építmény, állandó (művészeti) alkotás				
1.	Kerekes kút	A belterületől keletre, a szőlőhegyen	053/11	Régi kerekeskút egy pinceépület mellett. Alapzata beton hullámos mintázattal. Felépítménye zöldre festett falcezés, tetejét piros cserép fedi.
Kultikus, szakrális építmény, alkotás, helyszín				
2.	Feszület	A belterület nyugati végén, a Debreczeni Gy. utca és a 71-es sz. főút kereszteződése	03/22	Bazalt kövekkel kirakott félköríves talapzatra állított, halvány sárgára meszelt kőkereszt Mária-szoborral és Krisztus-szoborral. Alapzata íves motívumokkal díszített. Felirata szerint Janka János állíttatta 1900-ban. Környezete rendezett, levendulával keretezett.
3.	Szentháromság-szobor	Az Ökoturisztikai Látogatóközpont előtt	1301/2	Díszes Szentháromság-szobor a strand és a látogatóközpont bejárata előtt. Az oszlopfő díszesen faragott, tetején Atya-Fiú-Szentlélek alakokkal. Az oszlop lábánál, a szobor talapzatán két alak látható, vélhetően Szűz Mária és Szent Péter alakja. Talapzatára a „Szentháromság dicsérete” feliratot vésték, előtte egy fekete márványtáblán olvasható a Badacsonyládbi

				Partszépítő és Fürdő Egyesület alapító tagjainak névsora (1931). Az egyesület 2011-es újonnan történt megalakulását követően újjátették fel a szobrot, amelyet 2012-ben szenteltek fel. Környezete rendezett, szomszédságában hajóhorgony található. Levendulák keretezik.
4.	Feszület	Hősök útja – Rodostó utca sarka	463	Halvány sárgára meszelt régi kőfeszület a polgármesteri hivattal szemben. A feszületet egyszerű formavilág jellemzi, kissé díszített. Mária- és Krisztus-szoborral ellátott. Felirata: „Nincs másban senkiben üdvösség”. Keletkezése 1860-ra tehető, állíttatója nem ismert. Vasból készült alacsony kerítés veszi körbe, előtte kő virágládákban egynyári növények díszítenek.
5.	Szoborfülke	Szent István u. – Nyírfu u. kereszteződése	234/1	A Szent István utca végén található régi kőhíd keleti oldalán található szoborfülke. Anyaga a hídhoz hasonlóan bazaltkőből készült, benne a feltámadt Krisztus szobra látható. A szobrot egy kis üveges ajtóval zárják.
Közlekedéssel, szállítással kapcsolatos egyedi tájérték				
Útvonalakat összekötő létesítmény				
6.	Régi gyalogos kőhíd	Hősök útja – Iskola utca kereszteződése	1038	Már az 1800-as évek végén jelölt gyalogos átkelőhely a község belterületén, a polgármesteri hivatal mellett. Vízvezető árkon átívelő, bazalttal kirakott hídfők jellemzik, nemrég felújításra került.
7.	Régi kőhíd	Szent István u. – Nyírfu u. kereszteződése	234/1	A Szent István utca végén található régi kőhíd. A katonai felmérések közül már az 1800-as évek közepi állapotokon is látható híd. Bazaltból kirakott, megerősített, íves hídfőkkel rendelkezik. A keleti oldalán egy szoborfülkét helyeztek el.
Termeléssel kapcsolatos egyedi tájérték				
Agrártörténeti egyedi tájérték				
8.	Régi présház	A belterületről keletre, a szőlőhegyen	053/11	Hosszanti irányú, arányos tömegű présház, fehérre meszelt falakkal, zöldre festett nyílászárókkal, szürke négyzetes palafedéssel. Két kis kőből kirakott kéménye van. Felújításra szorul. Mellette található egy régi kerek kút.
Termeléssel kapcsolatos egyedi tájérték				
Bányászattal kapcsolatos egyedi tájérték				
9.	Bányászok emlékműve	Kisfaludy utca – Béke utca – Béke tér kereszteződése	042/49	A belterület keleti részén, a szőlőhegy felé vezető út mentén levő zöldterületen található bányász- emlékmű. A félkörívben elhelyezett bazaltköveken olvasható: „A tördemici bányászok emlékére 1903-1965”, mellette a bányászok névsora. Egy sínpárra helyezett, bazalttal megrakott bányáskocsit is elhelyeztek a területen.
Egyéb emberi tevékenységhez, eseményhez kapcsolódó egyedi tájértékek				
Történelmi vagy kulturális eseménnyel, illetve jelentős személlyel kapcsolatos egyedi tájértékek				
10.	Debreczeni Gyula emlékműve	Debreczeni Gy. utca	33	A Debreczeni Gy. u. kereszteződésében található parkban helyezték el Debreczeni Gyula mellszobrát. A szobor fából faragott, egy nagy méretű kőtömbre helyezték. A talapzatán ugyancsak fából faragott táblán olvasható a nemestördemici esperes plébános születési és haláladatai ideje: 1883. febr. 11 – 1936. febr. 28. A mellszobrot 2006-ban állították, készítője nem ismert.
11.	Herczeg Ferenc emlékműve	Az Ökoturisztikai Látogatóközpont előtt	1301/2	Herczeg Ferenc író emlékére állított mellszobor a látogatóközpont előtt. A bronzból készült mellszobrot egy nagy bazalt tömbre helyezték.

				Az író születésének 150. évfordulója alkalmából állította a település önkormányzata 2013-ban. R. Törley Mária szobrászművész alkotása.
12.	Dr. Péczér Sándor emléktábla	A belterület nyugati végén, a Debreczeni Gy. utca és a 71-es sz. főút kereszteződése	03/22	A 71-es főút mentén kialakított emlékhelyen, egy feszület mellett található emléktábla Dr. Péczér Sándor, Nemestördemic - Szigliget főjegyzője emlékére. A fekete márványtablán látható a jegyző arcképe, a halotti anyakönyvi kivonat egy részlete. Felirata: „1945 március 27-én e hely közelében kötelességteljesítés közben hősi halált halt. Környezete rendezett, kis pihenőhellyel, levendula ágyásokkal.
13.	Herczeg Ferenc emléktábla	Római út 118.	875	Herczeg Ferenc író emlékére elhelyezett emléktábla a Loyolai Szent Ignác templommal szembeni ház kerítésoszlopán. A tábla felirata szerint ebben a házban alkotott az író 1928-1946 között. A Badacsonytördemic Községért Alapítvány, a Nők a Balatonért Egyesület és a község polgárai állították 2009-ben.
14.	Kopjafák	Hősök útja 12.	1016/3	A polgármesteri hivatal előtti kertrészben elhelyezett emlékművek mellett található 4 db kopjafa. Feliratuk szerint Puskás Ferenc, Tatay Sándor, illetve a „Heródesi áldozatainkért – Akik meg sem születhettek” emlékére állították 2006-ban. A fából faragott, különböző díszítésű kopjafákat rendezett, virágos kertrész övezi.
Természeti egyedi tájértékek				
Biológiai egyedi tájértékek				
Növényegyed, növénycsoport				
15.	Amerikai vasfa	Pince utca	720/3	A Ranolder-pince kertjében található méretes amerikai vasfa (Gymnocladus dioica). A ritka fafa a pince épülete mellett helyezkedik el egy kisebb részsű tetején. Törzskerülete mintegy 455 cm.
Állatok tartózkodására szolgáló hely				
16.	Gólyafészek	Szent István u. 17.	55	Villanyoszlopra szerelt, megerősített alapra helyezett gólyafészek.
Tájkép egyedi tájértékek				
Vonalas jellegű kilátóhely egyedi vagy jellegzetes látványképpel				
17.	Panoráma út	Római út	700/7	Nagyon szép kilátás nyílik a Balaton felé, illetve a szigligeti hegyek irányába az Orgona utcával szembeni területekről.
18.	Kilátás	Kápolna utca	854, 855	A Kápolna utcából szép kilátás tárul fel Szigliget felé.
19.	Panoráma út	A belterülettől keletre, a szőlőhegyen	052/1	A szőlőhegyre vezető Újhegy utcából látványosan tárul fel a Szent György-hegy jellegzetes vonulata.
20.	Panoráma út	A belterülettől keletre, a szőlőhegyen	052/2	Nagyon szép kilátás nyílik a Balaton irányába a szőlőhegy panoráma útjairól. Tiszta időben a nyugati, délnyugati partok is tisztán látszódnak.
21.	Kilátás	A belterülettől északra, a Nemesgulács felé vezető út mentén	034	A Nemesgulács felé vezető út mentén, a keleti oldalon szép kilátás rajzolódik ki a közeli Gulácsra.
22.	Panoráma út	Malom utca vége	026/44	A Malom utca végéről kitűnő kilátás nyílik a Badacsonyi bazaltorgonáira, előtérben a község templomával.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.